

Alkoholvanor under pandemin covid-19

En socialpsykologisk studie om beteendeförändringar under pandemin

Alcohol habits during the covid-19 pandemic

A social psychology study on behavioural changes during the pandemic

Examensarbete för kandidatexamen med huvudområdet socialpsykologi

Grundnivå 15 högskolepoäng

Vårtermin 2021

Student: Angelica Lemcke & Jessica Lundell

Handledare: John Magnus Roos

Examinator: Kristian Vänerhagen

Deklarering

Härmed intygar vi, Jessica Lundell och Angelica Lemcke att vi tillsammans och utan otillbörlig hjälp genomfört Examensarbetet inom ramen för kursen SD521G Examensarbete i socialpsykologi G2E.

Abstrakt

Pandemin covid 19 har påverkat människors liv på många sätt. På grund av restriktionerna pandemin medfört har många tvingats till en beteendeförändring av olika slag. Den beteendeförändring som denna undersökning har till syfte att undersöka är upplevelser av förändrade alkoholvanor samt dess orsaker under pandemin. Studien bygger på en kvalitativ ansats med 10 semistrukturerade intervjuer, som analyserats med en innehållsanalys. Studiens resultat visade att samtliga intervjupersoner upplevde en förändring av någon form i beteendet gällande deras alkoholvanor i samband med pandemin. Studiens slutsatser är att pandemins restriktioner var den främsta anledningen till att intervjupersonerna upplevde en beteendeförändring av sina alkoholvanor. Inköpsvanorna har förändrats då de inte längre inhandlat alkohol från Tyskland. Studien visade på en oförändrad eller minskad alkoholkonsumtion under pandemin, beträffande såväl tillfällena som alkohol förtärs som den faktiska volymen alkohol de totalt förtär. Upplevelser om tider på dygnet då alkohol intogs var oförändrat med en avvikelse.

Nyckelord: Pandemin Covid-19, restriktioner, beteendeförändring, isolering, alkoholvana, alkoholvolymer, upplevelser.

Abstract

Pandemic covid 19 has affected people's lives in many ways. Due to the restrictions caused by the pandemic, many have been forced to make a behavioral change of various kinds. The behavioral change that this study aims to investigate is experiences of changed alcohol habits and its causes during the pandemic. The study is based on a qualitative approach with 10 semi-structured interviews, which were analyzed with a content analysis. The results of the study showed that all interviewees experienced a change in some form of behavior regarding their alcohol habits in connection with the pandemic. The study's conclusions are that the pandemic's restrictions were the main reason why the interviewees experienced a behavioral change in their alcohol habits. Shopping habits have changed as they no longer buy alcohol from Germany. The study showed an unchanged or reduced alcohol consumption during the pandemic, regarding both occasions when alcohol is consumed and the actual volume of alcohol they consume in total. Experiences about times of the day when alcohol was consumed were unchanged with a deviation.

Keywords: Pandemic Covid-19, restrictions, behavior change, isolation, alcohol habit, alcohol volume, experiences.

Förord

Först vill vi framföra ett stort tack till varandra för det fina samarbetet, uppmuntran, skratten, pushningen som vi haft under arbetets gång. Vi vill även framföra ett stort tack till alla tio deltagare som ställde upp i intervjuer. Alla visade ett stort engagemang och intresse för studien samt delade med sig av sina känslor och upplevelser kring en situation som för många av oss är helt nytt, samt att alkohol kan upplevas som ett känsligt ämne att prata om. Vi vill även tacka vår handledare Magnus Roos som har gett oss råd och tips, samt varit ett stort stöd under arbetets gång och alltid haft en god tilltro till oss. Slutligen vill vi även sända ett stort tack till våra familjer och respektive som har stöttat oss i de motgångar som vi stött på, er stöttning har varit guld värd.

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Syfte och frågeställningar	3
1.2	Disposition.....	3
2	Teoretiska utgångspunkter	4
3	Tidigare forskning.....	7
3.1	Internationell forskning.....	7
3.2	Tidigare svensk forskning	13
4	Avgränsning	14
5	Metod.....	15
5.1	Metodval	15
5.2	Urval	16
5.3	Instrument.....	16
5.4	Etiska överväganden.....	17
5.5	Tillvägagångssätt.....	17
5.6	Transkriberingsprocessen.....	19
5.7	Kvalitetskriterier	19
5.8	Analysmetod	20
6	Resultat	23
6.1	Upplevda beteendeförändringar gällande alkoholvanor.....	24
6.2	Upplevda orsaker till beteendeförändring gällande alkoholvanor.....	26
7	Analys av empirin	28
8	Slutssats.....	31
	Referenser	35
	Bilagor	

1 Inledning

Pandemin har blivit en del av vår vardag då den har fört med sig stora förändringar för individer och samhälle. Ett stort forskningsfält inom socialpsykologin är människors beteende och välbefinnande, vilket leder till valet av forskningsområde för denna studie. Vi har valt att undersöka den upplevda påverkan på beteendet gällande alkoholvanor som pandemins restriktioner gett upphov till. I Systembolagets alkoholrapport (2020) nämns en oro för hur pandemins restriktioner, isolering och karantän kan ha förändrat individers alkoholvanor negativt. Intressant är också att systembolaget ökade sin omsättning, restauranger och barer sänkte sin försäljning av alkohol och införandet av alkohol minskade då reserestriktioner tillkommit. Samtidigt hävdar människor att de inte har ökat sin alkoholkonsumtion (Omsystembolaget 2020). I Konsumtionsrapporten (2010) skrivs det om svårigheterna med att mäta hur mycket alkohol svenskarna dricker, då mörkertalet kan vara stort, till exempel på grund av smuggling av alkohol och införandet av alkohol från resenärer (Ramstedt 2010, ss. 28-29). SOM-institutet genomför årligen undersökningar för att uppskatta individers alkoholvanor, vilket visat att alkoholvolymer som förtärs frekvent har ökat bland befolkningen sedan mätningarna började för snart två decennier sedan (Holmberg & Weibull 2013). 2020 års konsumtionsrapport visar att den konsumtion som ökat mest under de tre första kvartalen under 2020 är alkoholhaltiga drycker och tobak (Roos, 2020).

Pandemin är ett samhällsproblem då det bland annat har påverkat ekonomin på både mikro och makronivå, arbetslöshet och konkurser för att nämna några konsekvenser. Beroende på hur alkoholvanorna förändrats i samband med pandemin skulle det kunna orsaka negativa följder för individen samt orsaka stora samhällsproblem. Enligt Folkhälsomyndigheten (2020) beskrivs alkohol och dess verkan som att *“Alkohol kan ha negativ påverkan på individer och närstående samt samhället i stort”* (Folkhälsomyndigheten 2020). Konsumtion av alkohol kan ge upphov till olika konsekvenser för individen som sociala problem, fysisk och psykisk ohälsa. Det bidrar till svårigheter för den enskilde och även för andra runt omkring individen, vilket i sin tur kan leda till höga samhällskostnader (Folkhälsomyndigheten 2020).

Denna studie görs ur ett socialpsykologiskt perspektiv och grundar sig i interpretativism, vilket är ett tolkningsperspektiv där människors subjektiva upplevelser står i fokus, vilket gör det lämpligt att välja en kvalitativ ansats med intervjuer (Bryman 2016, s. 52). I socialpsykologi studeras tänkande, tolkningar, relationer, känslor och beteenden samt att individer bär på en tolkning eller bild av den sociala omgivningen som används för hur människan ska förhålla sig och agera utifrån olika givna situationer (Nilsson 2015, s. 10). För att förstå och förklara människors upplevelser och beteendeförändringar i olika situationer används den teoretiska ramen social kognition samt begreppen skript, attribution och vanor som tydliggörs under rubriken teori. Denna studie riktar sig till hela samhället då det utifrån ett socialpsykologiskt perspektiv undersöks hur pandemin har påverkat människors upplevda alkoholvanor, vilket kan beröra både på individ -och samhällsnivå. Denna undersökning eftersträvar människors upplevelser och sker på individnivå, då det är främsta syftet med studien.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka människors upplevda påverkan på beteendet gällande alkoholvanor på grund av covid-19 pandemin samt dess eventuella orsaker.

Forskningsfrågor:

- På vilket sätt upplever människor att pandemin covid-19 restriktioner påverkat deras beteende gällande alkoholvanor, innefattande volym som förtärs, hur ofta den förtärs samt när på dygnet den förtärs?
- Hur upplever människor att pandemins restriktioner har påverkat var inhandlandet av alkohol sker?
- Vad upplever människor är orsaken till att alkoholvanor eventuellt förändrats under pandemin?

1.2 Disposition

Vår uppsats presenterar härfter en redogörelse för valda teoretiska utgångspunkter samt begrepp, för att sedan presentera en tidigare forskning inom fältet med hjälp av

vetenskapliga artiklar som ligger till grund för studiens analys. För att tydliggöra den tidigare forskningen presenteras internationell och svensk forskning under respektive rubrik, därefter en avgränsning av vad som kunnat ingå i denna studie med en förklaring på varför det inte ingår. Efter det följer metodavsnittet i vilket det redogörs för valet av metod, urval, empiriska instrument, etiska överväganden, genomförandet av den empiriska undersökningen, pilotstudie, transkriberingsprocessen, kvalitetskriterier och analysmetod. Resultatet presenteras därefter fritt från teorier och tidigare forskning, för att koppla in dessa i analys och slutsats. Slutligen följer referenser och bilagor.

2 Teoretiska utgångspunkter

Social kognition

Här presenteras det teoretiska perspektivet som har använts för att få en större förståelse kring det valda forskningsfältet, samt som ett hjälpmedel i analysen. Social kognition är en teori som är tillämpbar för att förstå och förklara människors sätt att tänka, uppfatta, tolka, samt förstå omgivningen och hur allt det i sin tur påverkar handlingar och beteende i olika situationer. Inom social kognition ryms några begrepp såsom skript och attribution, vilka handlar om hur människor tolkar, uppfattar sig själva och andra. I kognitiva teorier befinner sig fokus på hur individens tankeprocess utvecklas och uppbyggs. Det handlar även om hur det påverkar omgivningens förståelse och uppfattning och den verkan det har på individens beteende (Nilsson 2015, ss. 44–47). Devine, Hamilton och Ostrom (1994) förklarar social kognition som ett empiriskt och konceptuellt tillvägagångssätt. Social kognition används för att få en förståelse för socialpsykologiska fenomen, detta görs genom att studera kognitiva processer och strukturer. Socialpsykologi inriktar sig på begrepp som refererar till kognitiva strukturer och processer, attityder, stereotyper, beslutfattande, attitydförändring och attribution. Genom dessa begrepp får man en vägledning till att kunna förstå och förklara olika beteenden, känslor och bedömningar (Devine et al. 1994, s. 2). Då syftet med studien är att undersöka, förstå och förklara människors upplevda alkoholbeteende i olika situationer finner vi denna teori lämplig, då den kan vara behjälplig när vi undersöker hur människor tänker om sig själva och andra vad gäller beteenden och handlingar samt hur de kopplar samman situationer med

händelser och vice versa, upplevelsen av att ha kontroll/icke kontroll över styrda situationer som pandemin har medfört.

Skript

Skript är en typ av schema, som kan bidra till att förstå och hantera olika situationer och händelser, både vad som redan hänt och det som kommer att hända. Det kan ses som ett manus som bygger på tidigare kunskaper om en viss situation. Skripten bestämmer hur människan förväntas bete sig i en viss situation samt hur man tolkar andras beteenden och handlingar (Helkama 2017, s. 123). Det finns skript för alla sociala situationer, uppstår en ny situation tar man hjälp av de skript man har, minnen från liknande situationer som inte behöver vara korrekta utan har justerats efter skripten (Nilsson 2015, s. 47). Skripten styr även vår uppfattning av att andra som inte följer skriptet gör "fel". Vid experiment har kunnat ses att man gärna förvränger händelseförlopp så att de samstämmer med skripten, till exempel om du får berättat för dig om ett restaurangbesök som du ska återberätta där du då säger att de beställde in mat vilket inte alls skedde, men det är något som görs enligt ditt skript, däremot kommer du ihåg att gästen gick utan att betala notan. Med tiden tenderar minnet att anpassa sig till den information som överensstämmer med skripten. En förklaring till detta är att den information vi får till oss sorteras, antingen till det som stämmer överens med skripten vilket då arkiveras där, eller som informationen som ej överensstämmer med skripten vilket då faller bort eller blir en särskild uppmärksammas händelse vilken det ofta sätts en beteckning på, till exempel "han som smet från notan" (Helkama 2017, s. 123). Då en pandemi är helt nytt för många, medan det för andra påminner eller upplevs som någon liknande situation finner vi dessa begrepp relevanta i undersökningen då det kan skilja sig väldigt mycket åt mellan människors skript vid en för många "ny" situation. Det kan tänkas att skripten för situationerna som uppstår i samband med pandemin visas inte vara så självklara som i andra situationer. Upplevelsen att det uppstår en särskild uppmärksammas situation och hur beteendet då påverkas kan antas vara vanligt förekommande under pandemin då nya situationer ofta uppstår.

Attribution

Attribution talar man om när man vill förstå hur människor tänker om sina egna och andras beteenden och egenskaper, samt människors uppfattningar om kopplingar mellan situation och beteende. Man försöker förstå orsaker till människors handlande och om det har med en situation eller egenskap att göra. Inre attributioner handlar om att man tror sig kunna kontrollera situationen med hjälp av sin kunskap, medan situation attribution ser till yttre faktorer, att man är styrd av andra kontroller som man själv inte kan påverka (Nilsson 2015, s. 49). Nilsson och Waldemarson (2007) beskriver att människor har en övergripande benägenhet att tolka andra människors beteenden som egenskapsstyrda beteenden samt förmågan att se sitt egna beteende som situationsbetingat. Detta förklaras genom ett exempel: om man själv snubblar i trappan är det trappans fel, inte mitt. Om man istället ser någon annan snubbla är möjligheten stor att min åsikt om händelsen är att det är personen som är klumpig, man anser att felet ligger hos den personen (Nilsson & Waldemarson 2007, s. 58). Nilsson och Waldemarsson (2007) beskriver vidare att människor jämför med sociala beteendenormer när slutsatser dras om andra människor. Ett annorlunda beteende leder till en åsikt om att orsaken finns hos den enskilda individen, medan vanliga och normala handlingar förknippas med situationen (Nilsson & Waldemarson 2007, s. 58). Begreppet attribution kan vara till nytta i vår studie då det undersöks och analyseras om det upplevda beteendet i styrda och icke styrda situationer vilket är en effekt av pandemins restriktioner. Nilsson (1996) anser att det är vanligt att individer misstar när de bedömer andra, därav också attribuerar fel när individen försöker skapa sig en bild av hur andra individer är. Människan lägger stor betydelse vid personliga faktorer. Situationsfaktorer underskattas ofta när individen försöker förstå andra individers handlingar (Nilsson 1996, s. 168). Upplever individen att den har erfarenhet av den upplevda situationen, ökar möjligheten att bedömningen blir mer riktig och individen kan förutsäga hur andra fungerar. När en uppfattning har bildats av en annan individ, så vill vi inte gärna ändra på den uppfattningen, även om uppfattningen sen inte visas stämma, detta kallas "bekräftelsefelet" (Nilsson & Waldemarson 2007, ss. 59-62).

Vanor

Utifrån teorier om social kognition menas att människor värderar sina egna åsikter och handlingar ideligen och vill känna en harmoni mellan dessa, vilket kan innebära att de gör saker som inte alls stämmer överens med sina åsikter men däremot stämmer överens med vad de anser att de bör göra. Det har visats att människor inte alltid gör det som är "rätt", utan det som upplevs "bäst" i situationen. Beslutet att handla på ett visst sätt bygger mycket på kunskap och erfarenheter från tidigare liknande situationer, och oavsett om det är "rätt" eller "fel" rättfärdigas beslutet av personen själv. Genom detta styrs ställningstaganden och handlingar av en känsla av själv-övertygelse vilket gör att en vana kan uppstå. Eftersom människor är påverkbara finns möjligheten att förändra ett beteende, vilket beror på olika omständigheter, till exempel ålder, utbildning, kön och social klass. Frågor ställs om samband mellan vanor och sociala betingelser och under vilka omständigheter handlingar och attityder blir en vana (Nilsson 2015, ss. 160-161). Då de sociala förutsättningarna är annorlunda och mer strikta under pandemin kan det visa sig ha påverkat människors beteende gällande vanor, vilket vi avser att undersöka.

Bernard Luther (1926) menade att begreppet "vana" kunde användas i analysen av beteendet. Han menade att beteendet inte bara är en produkt av instinkter utan även av social påverkan. Han menade också att syftet med socialpsykologin var att studera och analysera hur individers beteende utspelar sig i sociala sammanhang och vad den sociala påverkan beroende på omgivningen har för inverkan på reaktionerna (Bernard 1926, ss. 120-121). Syftet med studien är att undersöka upplevelsen av beteende i ändrade sociala sammanhang, vad den sociala påverkan har orsakat gällande individens beteende, nya vanor som skapats av en förändrad samhälls- och individsituation.

3 Tidigare forskning

3.1 Internationell forskning

Förändrade beteendemönster gällande alkohol

Artikeln *Alcohol use and mental health status during the first months of covid -19 pandemic in Australia* är skriven av Tran, Hammarberg, Kirkman, Nguyen och Fisher

(2020). Syftet med studien var att undersöka förändringar i individers beteendemönster gällande alkoholanvändning. Studien utfördes i ett tidigt stadiet av pandemin, Intervjupersonerna var anonyma och studien bestod av en onlineundersökning. Resultatet visade att cirka en av fem intervju personer drack mer alkohol under pandemin än de gjorde innan pandemins start (Tran et al. 2020). Studien genomfördes i Australien, men den är ändå relevant och intressant för vår studie då man kan förvänta sig att människors beteende-förändringar kan vara generella. Ur denna studie framkom forskningsfrågan: På vilket sätt upplever människor att corona pandemins restriktioner påverkat deras beteende gällande alkoholvanor, innefattande alkoholvolymer, hur ofta och när.

Artikeln *Changes in Alcohol Use Habits in the General Population, during the Covid-19 Lockdown in Greece* är skriven av Panagiotidis, Rantis, Holeva, Palapani och Diakogiannis (2020) och är en tvärsnittsstudie som genomfördes i Grekland under tre dagar i april 2020. Intervjupersonerna bestod av vårdpersonal. Syftet med studien var att finna förändringar i konsumtion av alkohol och dess alkoholvanor. 705 vuxna deltog i studien. Resultatet visade att de som levde och bodde tillsammans med sina familjer drack mindre alkohol än de som levde och bodde ensamma. Samtliga rapporterade att de drack alkohol under lock down. 34,9 % av deltagarna hade lägre alkoholkonsumtion i volym sett totalt under pandemin, 13.6% drack alkohol för att hantera sin nedstämdhet och ångest (Panagiotidis et al. 2020). Studien är intressant då vi vill undersöka hur alkoholvanor har förändrats under covid-19 pandemin hos individer i Sverige, denna artikel bidrog till forskningsfrågan: På vilket sätt upplever människor att corona pandemins restriktioner påverkat deras beteende gällande alkoholvanor, innefattande alkoholvolymer, hur ofta och när.

Artikeln *What does adolescent substance use look like during the corona -19 pandemic? Examining changes in Frequency, social contexts, and Pandemic- Related Predictors* är skriven av Dumas, Ellis och Litt (2020). Syftet med denna studie var att undersöka hur ungas användning av olika droger och alkohol har ändrats som följd av pandemin. Studien genomfördes via en undersökning online. Resultatet visade att användning av flera droger minskade, samtidigt ökade användningen av både cannabis och alkohol. Studien genomfördes i Nordamerika. Studiens deltagare var unga människor i åldern 13–18 år

(Dumas et al. 2020). Studien skiljer sig från vår studie då den inte inkluderade vuxna deltagare. Denna studie är intressant då den ökar och fördjupar förståelsen för beteendeförändringar i samband med covid-19, då den kan kopplas till forskningsfrågan: På vilket sätt upplever människor att corona pandemins restriktioner påverkat deras beteende gällande alkoholvanor, innefattande alkoholvoly, hur ofta och när.

Changes in Alcohol Use Patterns in the United States During COVID-19 Pandemic är en artikel skriven av Boschuetz, Cheng, Ling och Loy (2020). Artikelns syfte var att undersöka om det skett förändring gällande människors alkoholintag som ett resultat av social distansering. En anonym online-undersökning skickades ut till vuxna via sociala medier i USA, där de fick svara på hur alkoholanvändningen såg ut innan och under ett tidigt skede av distanseringen. Antal deltagare var 408 varav 83% kvinnor. Studien visade att färre människor dricker alkohol under social distansering, däremot ökar frekvensen och mängden alkohol som förtärs, liksom alkohol som förtärs innan klockan 17.00 hos de som förtär alkohol mer frekvent. Det visade att de som drack mindre hade barn hemma och de som drack mer förknippades av en historia av drogmissbruk (Boschuetz et al., 2020). Denna artikel kopplas till våra intervjufrågor gällande alkoholvoly, frekvens och tidpunkt när människor väljer att dricka.

Artikel *Changes in alcohol use: During the covid-19 pandemic: Impact of the Lockdown Conditions and mental health factors* är skriven av Schmits och Glowacz (2021) är en studie fokuserad på individnivå. Studien undersökte alkoholbeteendet och den mentala hälsan under corona-pandemin. Studien bestod av 2871 vuxna deltagare, varav 79% var kvinnor. Deltagarna var mellan 18–85 år gamla, en stor del av deltagarna var hemmahörande från Belgien. Studien utfördes under april-maj 2020 samt använde sig av ett frågeformulär online för självrapporter, forskarna använde sig även av programvaran SPSS 26 för att statistik skulle kunna tas fram. Ett av resultaten som visades var att äldre individer som arbetar hemifrån samt äldre som hade hög utbildning ökade sin alkoholkonsumtion under covid-19 pandemin vid lockdown (Schmits & Glowacz 2021). Studien genomfördes inte i Sverige, men är ändå intressant då man får en ökad förståelse för hur alkoholkonsumtionen kan se ut under pandemin för den enskilda individen. Ur

denna artikel fann vi vår intervjufråga: Upplever du att pandemins restriktioner har påverkat ditt beteende gällande alkoholvanor? Vad tror du är orsaken till det?

Artikeln *Alcohol Consumption Reported during the Covid-19 Pandemic: The Initial Stage* är skriven av Chodkiewicz, Talorwska, Minisezewska, Nawrocka och Bilinski är en studie där syftet var att undersöka individers alkoholdrickande under pandemin. Studien genomfördes i två etapper och de använde sig av frågeformulär. I den första delen av etappen deltog 443, varav 95 män och 348 kvinnor. Studien genomfördes online med hjälp av snöbollsurval, man använde sig av Google form och Facebook. Studie två pågår fortfarande sedan juni 2020. I studie ett fann man att 30% av deltagarna ändrade sina dryckesvanor under pandemin. De fann också att 14% av deltagarna drack mer alkohol medan 16% drack mindre alkohol (Chodkiewicz et al. 2020). Studien är relevant för vår studie då även vi använder oss av snöbollsurval, denna studie skiljer sig mot vår då vårt urval består av lika många män som kvinnor. Ur denna studie uppkom intervjufrågan kring alkoholvanor och dess förändring under pandemin, och vad som upplevs vara orsaken till det.

Hantering av pandemin och orsaker till förändrad alkoholkonsumtion

Artikeln *Alcohol Consumption in Covid-19 Pandemic: Implications for Alcohol Education*, skriven av Batra, Sharma och Nahar (2020) handlar om pandemin covid-19 som berör hela världens befolkning, ekonomin, hälsan och vårt sociala nätverk. Av pandemin följer förändringar av olika slag, bland annat individers alkoholkonsumtion. Immuniteten sänks vid kraftigt alkoholintag, det leder till negativa konsekvenser. Resultatet man finner är att avsaknad från sociala relationer, långtråkighet och stress ökar konsumtionen av alkohol. Denna forskning stärker antagandet att alkoholkonsumtionen under covid-19 kan vara ett problem. Undersökningen varade mellan januari till april, och information hämtades in från olika länder i världen (Sharma et al. 2020). Denna forskning bidrog till forskningsfrågan: Vad upplever människor är orsaken till att alkoholvanor eventuellt förändras under pandemin.

Många forskare har förutspått att alkoholkonsumtionen kommer att öka i samband med isolering och restriktioner som pandemin medför. De menar att detta kan bli ett stort

folkhälsoproblem då många använder det som en copingstrategi. Det finns data från tidigare pandemier samt framväxande data om covid-19 pandemin i ett tidigt skede som styrker detta resonemang. I artikeln *Drinking to cope with the pandemic: The unique associations of COVID-19-related perceived threat and psychological distress to drinking behaviors in American men and women* skriven av Rodriguez, Litt och Stewart (2020) beskrivs en online-undersökning som gjordes den 17:e april till den 23:e april 2020 i USA, där 754 män och kvinnor deltog som alla var i en relation. Syftet var att ta reda på om människors alkoholanvändning ökat under pandemin på grund av restriktionerna som förändrade situationer. Undersökningen visade att stress och oro för covid-19 hade ett samband med ett ökat alkoholdrickande för båda könen, dock mer uttalat för kvinnor. För de som inte upplevde stor oro eller stress för covid-19 var ökningen av alkoholdrickande störst hos män (Rodriguez et al. 2020). Denna studie gjordes i ett så tidigt stadie av pandemin, vilket gör det relevant att forska om alkoholvana blivit ett rutinbeteende eller om det har ändrats under pandemins gång. Denna studie kopplar vi till forskningsfrågan: Vad upplever människor är orsaken till att alkoholvanor eventuellt förändras under pandemin.

Syftet med artikeln *Depression, Environmental Reward, Coping Motives and Alcohol Consumption During the COVID-19 Pandemic*, skriven av McPhee et al. (2020) var att undersöka förändringar av alkoholanvändning efter införandet av social distansering samt att förklara individuella skillnader i förändringarna vad gäller alkoholanvändning och depression. En undersökning online utfördes varav 833 amerikanska invånare deltog i undersökningen, där det frågades efter depression, miljö, covid-19-relaterad oro, alkoholanvändning och dess motiv. I resultaten jämfördes hur dessa frågor besvarades under 30 dagar innan social distansering trädde i kraft, samt 30 dagar efter att restriktionerna startade. Studien visade att viss alkoholanvändning förändrades efter pandemins start, frekvensen ökade vad gällde berusningsdrickandet samt de som drack ensamma efter att social distansering trätt i kraft. Studien visade att det finns ett förhållande mellan depression, coping motiv, miljö och alkoholanvändning, men menar att det krävs ytterligare forskning för att studera förhållandets föreningar (McPhee et al.

2020). Denna studie kopplas till frekvenserna av alkoholintag och orsaken till varför det har förändrats under pandemin.

Exploring Factors Associated with Alcohol and/or Substance Use During the COVID-19 Pandemic är en artikel skriven av MacMillan, Corrigan, Coffey, Tronnier, Wang och Kruse (2021). Syftet med studien var att studera förhållandet mellan substansanvändning och alkohol hos befolkningen under det tidiga stadiet av pandemin. Deltagarna bestod av 1405 vuxna och de var alla hemmahörande i USA eller Kanada. Studien genomfördes via en anonym undersökning online där Qualtrics mätprogramvara användes. Resultatet visade bland annat att 37,5% av deltagarna använde sig av alkohol eller annan substans som stöd att hantera livet under pandemin (MacMillan et al. 2021). Genom denna artikel kom intervjufrågor gällande upplevelser av alkoholvanor och hur de har förändrats under pandemin och om alkohol volymen har förändrats jämfört med innan pandemin.

Studien *Assessing international alcohol consumption patterns during isolation from the COVID-19 pandemic using an online survey: highlighting negative emotionality mechanisms* skriven av Sallie, Ritou, Bowden-Jones och Voon (2020) undersökte hur alkoholsuget och konsumtionen av alkohol ökar vid stressfulla situationer. Covid-19 pandemin har medfört många säkerhetsåtgärder för att stoppa spridningen av viruset, där bland annat att vistelse i karantän kan upplevas som en stressad situation för individen. Studien använde sig av en tvärsnittsundersökning online. Man ville undersöka förändringar i alkoholbeteenden innan och under karantän, samt faktorer som impulsivitet, depression och ångest. I studien deltog 1346 människor från 83 olika länder. Resultatet visade att alkoholanvändandet minskade till stor del under karantän medan 36% visade på en ökning av alkoholkonsumtionen (Sallie et al. 2020). Denna studie kopplar till våra frågor gällande förändring av alkoholvanor samt volym under pandemin jämfört med innan samt vad orsaken till det kan vara.

3.2 Tidigare svensk forskning

Alkoholkonsumtion

I konsumtionsrapporten (2010) visas att under året 2009 köpte svenskarna mer alkohol än året innan. Betyder det att svenskarna dricker mer alkohol? Man kan årligen se nya siffror från systembolaget men man vet också att mörkertalet är stort, där inga siffror finns, exempel: smuggling av alkohol, införandet av alkohol från utlandet av resenärer, alkohol som är hemtillverkad och försäljningen av folköl som säljs i svenska livsmedelsaffärer. SoRAD som är centrum för socialvetenskaplig alkohol och drogforskning från Stockholms universitet, undersöker och beskriver svenskarnas alkoholvanor. För att mäta alkoholkonsumtionen görs två mätningar, en från försäljningsstatistik (där även systembolagets försäljning ingår), samt telefonintervjuer med 1500 deltagare i åldern 16-80 år. Dessa intervjuer sker varje månad med totalt 18 000 deltagare varje år. Deltagarna får svara på frågor kring deras inköp av alkohol från andra länder (Ramstedt 2010, ss. 28-29). Den andra undersökningen som SoRAD ansvarar för är baserad på frågor om vilken mängd alkohol deltagarna dricker. Dessa frågor ställs i samma intervjuer som i den första mätningen, det vill säga varje månad. Det undersöks hur mycket av olika alkoholhaltiga drycker de druckit under de senaste 30 dagarna, dit räknas cider, starköl, sprit, folköl, starkvin och vin. Deltagarna får även frågor om hur mycket de druckit i volym sett samt hur ofta de druckit alkohol. Detta visade att alkoholkonsumtionen som är oregistrerad minskade enligt mätningarna trots att försäljningen hos Systembolaget ökade, en orsak till detta kan vara att införandet av alkohol minskade 23% (Ramstedt 2010, ss. 29-30). I Systembolagets alkoholrapport (2020) kan man läsa om en oro för hur pandemins restriktioner, isolering och karantän kan ha förändrat individens alkoholvanor negativt. Systembolaget ökade sin omsättning, restauranger och barer sänkte sin försäljning av alkohol och införandet av alkohol minskade då reserestriktioner tillkommit. Samtidigt hävdar människor att de inte har ökat sin alkoholkonsumtion (Omsystembolaget 2020). Vår studie är intresserad av individens alkoholvanor och beteende under pandemin covid-19, finns det skillnader i alkoholvanor innan jämfört med under pandemin? Konsumtionsrapporten bidrog till flera av våra

intervjufrågor samt forskningsfrågan: Hur upplever människor att pandemins restriktioner har påverkat var inhandlandet av alkohol sker?

Alkoholvolym och alkoholvanor

Konsumtionsrapporten (2013) rapporterar från SOM-institutet som årligen genomför undersökningar för att uppskatta individers alkoholvanor. Det som visats är att volymen alkohol som förtärs frekvent har ökat bland befolkningen sedan mätningarna började för snart två decennier sedan. De som uppskattas dricka varje vecka har ökat till 44 %, en siffra som tidigare låg på 22%. Den delen av befolkningen som inte dricker alkohol ligger kvar på 15% som tidigare. De individer som dricker varje vecka ökade och den dryck som är vanligast förekommande är vin följt av öl och slutligen starksprit. Den undersökning som SOM-institutet gör varje år visar att befolkningen dricker starksprit, starköl och vin allt oftare medan SoRAD och Folkhälsoinstitutet menar att individerna dricker mindre volym alkohol (Holmberg & Weibull 2013, ss. 30-34). Denna undersökning om alkoholvanor och volym gör det intressant för vår studie då vi vill undersöka hur/om alkoholvanor innefattande volym förändrats under covid-19 pandemin.

4 Avgränsning

Samtliga artiklars syfte var att på något sätt studera hur beteendet gällande alkoholvanor förändrats under pandemin jämfört med innan pandemins start. De flesta av studierna är utförda i ett tidigt skede av pandemin, vilket gör det intressant att se om det skiljer sig från vår studie då den genomförs drygt ett år efter att pandemin startade. Vår tidigare presenterade forskning har alla en kvantitativ ansats, vilket skiljer sig från vår då vi valt kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer för att få en djupare förståelse för individers subjektiva upplevelser samt att kunna få ett bredare perspektiv. De tidigare studierna är utförda både internationellt och i Sverige. Den svenska forskningen undersökte befolkningens alkoholvanor, där man sett att alkoholvolymen frekvent har ökat de sista två decennierna. Systembolaget ökade sin omsättning då införandet av alkohol minskade på grund av reserestriktioner, samtidigt hävdar människor att de inte har ökat sin alkoholkonsumtion. Vår studie genomförs i Sverige för att få en förståelse för svenskarnas upplevelse gällande alkoholbeteendet före och under pandemin.

Resultaten i de tidigare studierna visade på både minskning och ökning i alkoholanvändning, det kunde finnas olika orsaker till det beroende på deltagarnas familjesituation, attityder till alkohol, om det användes som copingstrategier, det kunde även skilja på män och kvinnor i olika situationer. Fler av de tidigare studierna undersökte samband mellan ökad alkoholanvändning och psykisk ohälsa under pandemin, vilket skulle kunna ingå i vår studie då det är ett intressant perspektiv, dock tillåter inte vår forskningsdesignen det då utrymme för det saknas.

5 Metod

Det vetenskapliga perspektivet som nyttjats i studien är interpretativism, ett tolkningsperspektiv som innebär att forskaren måste ha en förståelse av den subjektiva innebörden i människors sociala handlingar (Bryman 2018, s. 52). Då människors subjektiva upplevelser står i fokus ansåg vi det lämpligt att välja en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att det i kvalitativ inriktning fokuseras på en förståelse kring en problemformulering, de vardagliga aspekterna av hur människor uppfattar sig själva, deras kunskaper och deras handlande (Kvale & Brinkmann 2014, s. 28). Kvalitativ inriktning var en självklarhet då syftet med den här studien var att få en förståelse för individernas upplevelser. Det redogörs här också om urval och urvalsprocessen, samt hur detta gått till. Kapitlet tar även upp vilket instrument som använts i studien samt de etiska aspekterna som tillgodosetts för att säkerställa etiken genom hela undersökningen. Sedan förklaras tillvägagångssättet hur förarbetet, intervjuerna och analysförfarandet gått till, för att slutligen diskutera kvalitetskriterierna utifrån studiens validitet och reliabilitet.

5.1 Metodval

I studien utfördes tio semistrukturerade intervjuer bestående av enskilda intervjupersoner. Valet att använda semistrukturerade intervjuer var för att möjliggöra en bredare vy av intervjupersoners svar samt att de skulle känna att de har möjlighet att formulera sina svar på ett unikt sätt. Enligt Bryman (2018) innebär semistrukturerade intervjuer att forskaren använder sig av olika teman, men att det även finns möjlighet för forskaren att ställa nya följdfrågor som inte var fastställda sedan tidigare. Detta öppnar upp för att kunna

vidareutveckla svar samt för att kunna få en djupare förståelse för det intervjupersonen berättar (Bryman 2018, s. 563).

5.2 Urval

För att delta i studien var ett av kriterierna att ha en ålder från 18 år, då vi ämnar studera vuxna. Vi intervjuade tio personer, hälften kvinnor och hälften män, samtliga bosatta i Skövdes och Tidaholms kommun. Ett annat kriterium var att intervjupersonerna skulle ha arbetat/studerat i minst två år i samband med att pandemin startade. Anledningen till detta var att deltagarna skulle ha liknande förutsättningar, vilket skulle kunna skilja mycket åt om så inte vore. Beteendeförändringen förmodas inte vara lika påtaglig hos de som inte haft arbete/studier innan pandemin på grund av att deras vardag inte påverkats på samma sätt. I annat fall borde de olika grupperna presenteras i resultatet vilket inte var vår tanke med denna studie. Då antalet intervjuer var på endast tio stycken är det inte lämpligt att jämföra olika grupper, då vi istället vill eftersträva den mänskliga mångfalden. Vi har valt att använda oss av snöbollsurval. Enligt Bryman (2018) innebär snöbollsurval att några deltagare väljs ut som är relevanta för studien, vilka i sin tur rekommenderar nya deltagare (Bryman 2018, s. 504). Denna metod finner vi lämplig då den styrker objektiviteten när vi endast delvis väljer ut deltagare.

5.3 Instrument

Instrumentet består av en semistrukturerad intervjuguide vilken innehåller ett antal basfrågor som ger svar på bakgrundsfakta om deltagaren samt skapar ett naturligt samtalsflöde. Efter dem följer huvudfrågorna som togs fram ur forskningsfrågorna och tidigare forskning och är konstruerade på ett sätt som öppnar upp för att intervjupersonen ska kunna prata fritt inom området denna studie vill få svar på. Det ska även finnas plats för följdfrågor som uppstår beroende på vad intervjupersonen berättar. Kvale och Brinkman (2014) menar att vid en semistrukturerad intervju kan frågorna ses som ett manus till de frågor som ska besvaras, korta och enkla att förstå för att få deltagaren att tala om sina upplevelser och känslor (Kvale & Brinkman, 2014, s. 172-176).

5.4 Etiska överväganden

För att försäkra om god forskareetik utgår vi från samtyckeskravet, informationskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vi använder oss av ett samtyckesformulär som intervjupersonerna får fylla i, för att säkerställa att intervjupersonerna har gett samtycke till studien. Enligt Bryman (2018) görs detta för att deltagarna redan från start ska förstå och veta vad ett deltagande innebär. Intervjupersonerna blir även tilldelade ett informationsformulär, där syftet med studien tydligt framgår, samt en beskrivning av studien (Bryman 2018, ss. 178–179). Det läggs stor vikt vid att anonymitet och konfidentialitet respekteras för att intervjupersonerna ska kunna känna sig trygga gällande anonymitet. Det stärks genom att det tydliggörs i formuläret att det inspelade materialet raderas efter transkribering samt att inga namn nämns i studien. Enligt Bryman (2018) är det viktigt att deltagarnas rätt till att få vara anonyma respekteras, samt att all information intervjupersonerna ger ska framställas konfidentiellt (Bryman 2018, s. 181). Intervjupersonerna blir informerade om att intervjuerna endast används till examensarbetet och inte nyttjas för något annat syfte. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) kan man stöta på olika etiska problem när man skriver ut intervjuer, då vissa intervjuer kan innehålla känsliga ämnen, vilket bidrar till den viktiga aspekten att skydda intervjupersonerna genom att värna om konfidentialiteten (Kvale & Brinkman 2014, s. 227). Detta överensstämmer med Vetenskapsrådet (2020) som menar att tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar är grundprinciper för både vägledning till forskare samt intervjupersoners trygghet (Vetenskapsrådet 2020). Vi bedömer att det inte föreligger någon risk att härleda intervjupersonerna av den informationen som ges i form av ålderskategori och belysning av kön i bilaga, då SCB i slutet av år 2020 visade ett invånarantal på 56 791 i Skövdes kommun samt 12 790 i Tidaholms kommun (SCB 2020).

5.5 Tillvägagångssätt

Intervjuer användes för att möjliggöra unika samtal som uppstår i mötet mellan forskare och intervjuperson. Då det handlar om att tolka ordets betydelse ser vi detta som ett viktigt redskap för att genomföra studien. Intervjuerna skedde under en tvåveckorsperiod som mestadels utfördes på kvällstid. Samtliga deltagare fick ta del av samtyckesblanketten

och informationsbrevet via mail i god tid innan intervjun, vilket gav dem möjlighet att fundera över deltagandet. På grund av den rådande pandemi med dess restriktioner om social distansering genomfördes intervjuer digitalt, via telefonintervjuer, messenger och zoom (frivillig kameraanvändning), om fysisk intervju inte var möjligt. De fysiska intervjuerna utfördes i deltagarens hem, då känslan av att känna sig hemma i en trygg zon kan hjälpa deltagaren att känna sig bekväm i att besvara frågorna trots att ämnet kan uppfattas känsligt. Det som uppstår i denna kontext blir materialet som ska analyseras vilket gör det till en av de viktigaste delarna i undersökningen. Intervjuerna varierade i tid, med varade i en genomsnittlig tid på 40 minuter. Närvarande vid varje intervju var en forskare och en intervjuperson. Anledningen till att inte båda forskarna närvarande vid alla tillfällen, antingen fysiskt eller digitalt var att vid vissa fysiska intervjuer var inte zoom en möjlighet, vilket innebar att vi valde bort det helt för att kunna skapa en enhetlighet. Varje intervju började med en information om studien och dess syfte samt en genomgång av samtyckesblanketten. Intervjuerna utfördes i ett tidigt stadium av undersökningen för att säkerställa att tid fanns till transkribering, kodning och analys. Intervjuerna spelades in för att underlätta transkribering, vilket då även underlättar för kodningsprocessen. Med vetskapen om att teknik (avser här zoom och telefon) kan vara problematisk, antecknade intervjuaren under intervjuens gång för att säkerställa att transkriberingen skulle bli tillförlitlig. Ansvar för intervjuerna delades lika då en forskare ansvarade för intervjuerna i Tidaholm medan den andra ansvarade för intervjuerna i Skövde. På grund av restriktionerna ansåg vi det mest lämpligt att dela upp intervjuerna istället för att tillsammans utföra dem vilket var vårt egentliga önskemål. Intervjuerna genomfördes en i taget vilka sedan transkriberades innan nästa intervju påbörjades.

Pilotstudie

Två pilotintervjuer genomfördes innan start med intervjuerna, för att säkerställa att intervjufrågorna var relevanta till studiens syfte, samt att de besvarade våra frågor. Det upptäcktes efter dessa två intervjuer att vissa frågor behövde omformuleras och omstruktureras. Med detta gjort påbörjades intervjuerna. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är det viktigt att intervjufrågorna är tydliga, enkla och korta, vilket vi tog hänsyn

till när frågorna justerades (Kvale & Brinkman 2014, s. 176). Enligt Bryman (2018) är det nödvändigt att göra en pilotstudie innan man påbörjar arbetet med intervjuundersökningen. Detta görs för att kontrollera att intervjufrågor eller studien i helhet ser bra ut. Intervjufrågor som är svåra att förstå eller som genererar intervjupersoner är lättare att finna då man gör en pilotstudie, vilka då kan ändras. Vid en upptäckt av andra brister i intervjufrågorna finns då möjlighet att ändra dessa. De intervjupersoner som ingick i pilotstudien ingick ej i den aktuella studien (Bryman 2018, s. 332).

5.6 Transkriberingsprocessen

Det inspelade materialet från intervjuerna transkriberades samma eller följande dag för att säkerställa förståelsen av det empiriska materialet i transkriberingen. Bryman (2018) menar att ett kriterium för kvalitativ forskning är pålitlighet, vilket kan säkerställas genom att forskare tolkar det empiriska materialet på samma sätt (Bryman 2018). Intervjuerna lyssnades på ett flertal gånger för att säkerställa att ingen viktig information gick förlorat. Vi arbetade tillsammans via zoom med transkriberings-processen för att säkerställa att våra tolkningar överensstämde. Med hjälp av det inspelade materialet transkriberades intervjuerna, för att sedan färgkoda varje respondent och dess svar, vilket skapade en tydlig bild och struktur. Därefter samlades alla svar under respektive intervjufråga. Sökandet efter meningsfulla enheter påbörjades, som sedan kondenserades för att kodas och slutligen finna underkategorier och kategorier. Denna matris visas i tabell 1 under rubriken analysmetod.

5.7 Kvalitetskriterier

Det är viktigt att säkerställa reliabilitet och validitet i en studie, enligt Bryman (2018) är det en grundläggande aspekt att det införlivas validitet och reliabilitet i den kvalitativa forskningen, utan att förändra ordens betydelse (Bryman 2018, s. 465). Kvale och Brinkmann (2014) nämner också vikten av reliabilitet och validitet inom intervjuforskningen (Kvale & Brinkman 2014, s. 224). Enligt Bryman (2018) består tillförlitligheten av fyra kriterier: trovärdighet (intern validitet), överförbarhet (extern validitet), pålitlighet (intern reliabilitet) samt objektivitet. Den interna validiteten stärks om det kan påvisas att de valda teorierna är relevanta för studien, samt att forskarens

beskrivning av den sociala verklighet som framkommit i undersökningen är trovärdig. Vi har valt att spela in alla intervjuer med intervjupersonerna för att säkerställa att allt de berättar ska uppmärksammas, för att transkriberingen ska bli korrekt samt att ordens betydelse inte ska förändras. Det är viktigt att ordets betydelse tolkas rätt och skapar tillförlitlighet. Den externa validiteten stärks vid påvisning hur resultatet kan generaliseras på andra människor än studiens deltagare, då vi valt att redovisa fylliga beskrivningar av kulturen. Den interna reliabiliteten visas då vi tillsammans lyssnat på inspelningar av intervjuer, samt samarbetat med transkribering för att säkerställa en överensstämmande tolkning. Objektiviteten styrks utifrån att vi, forskarna försöker säkerställa att inte medvetet låta personliga värderingar eller åsikter påverka resultatet (Bryman 2018, ss. 465–470).

5.8 Analysmetod

Kvalitativ innehållsanalys är lämplig att använda då det är en undersökning av upplevda beteendeförändringar hos individer som ska studeras. Bernard och Ryan (2010) beskriver innehållsanalys som en samlad mängd av metoder för analys av data och för systematisk kodning, man letar efter dolda och tydliga innebörder i texten, det benämns även som latent innehåll och manifest innehåll. I innehållsanalysen söker man efter koder i texten som sedan analyseras, ofta i statistik, detta härstammar från deduktiv vetenskap (Bernard & Ryan 2010, ss. 287–288). Kvale och Brinkmann (2014) beskriver deduktion som *“en fas i kunskaps produktionsprocessen där man härleder testbara hypoteser från generella teorier och sedan försöker falsifiera dem.”* (Kvale & Brinkmann 2014, s. 239). Bernard och Ryan (2010) beskriver att en innehållsanalys består av sju steg.

1. Formulera forskningsfrågor utefter befintlig teori.
2. En bit text väljs att testa forskningsfrågor på.
3. Koder tas fram utifrån meningsbärande enheter.
4. Koderna testas på en textbit, här behövs eventuellt ändras på koder.
5. Här kodas all text som ska analyseras.
6. En matris skapas av koder som sedan utvärderas.
7. Slutsatser av analys (Bernard & Ryan 2010, ss. 288–290).

Dessa steg har följts under arbetets gång. Vi upptäckte att det var nödvändigt att gå fram och tillbaka mellan stegen för att söka nya koder och kategorier. Det empiriska materialet lästes ett flertal gånger av båda forskarna, därefter diskuterades innehållets betydelse för att säkerställa att tolkningarna överensstämde. Vi färgkodade intervjuernas meningsbärande enheter i olika färger för att sedan placera in dem under respektive fråga, sedan sorterades överflödigt text bort utan att förändra innehållet. De kondenserade meningsenheterna kodades, vilka användes för att finna underkategorier och kategorier. Enligt Saldana (2013) består koder oftast av korta fraser, det forskaren gör är att söka efter mönster. Att koda innebär en kategorisering av koderna, man delar datan, sorterar datan och kategoriserar den (Saldana 2013, ss. 4, 9). I tabell 1 framgår hur kodningsprocessen gick till, där det tydliggörs hur vi från meningsbärande enheter kom fram till kategorier.

Tabell 1. *Utdrag ur kodningsprocessen*

Meningsenhet	Kondenserad meningsenhet	Kod	Underkategori	Kategori
--------------	--------------------------	-----	---------------	----------

<p>Precis innan pandemin startade var det ju mycket resor och fester med jobbet så då drack man ju mer, det kanske blir någon likör på kvällen efter maten.</p>	<p>Innan pandemin startade var det mycket resor och fester med jobbet, då drack man mer</p>	<p>Drack mer innan pandemin</p>	<p>Förändring i volym</p>	<p>Upplevda beteendeförändringar gällande alkoholvanor efter pandemins start</p>
<p>Snarare att det är mindre nu, tillfällen man har festligheter är mycket mindre nu så det blir ju mer sällan, och det är ju såklart på grund av restriktionerna.</p>	<p>Festligheter mer sällan nu. Och det är såklart på grund av restriktionerna.</p>	<p>Skett förändring på grund av pandemins restriktioner.</p>	<p>Orsak till förändring i frekvens</p>	<p>Upplevda orsaker till beteendeförändring gällande alkoholvanor</p>

6 Resultat

Flertalet intervjupersoner minskade sin alkoholvolym under pandemin, några ökade sin alkoholvolym samt en respondent upplevde ingen förändring alls. Vad gäller frekvensen av alkoholintag upplevdes ingen förändring alls av majoriteten. Av de som upplevde att frekvensen ökat menade att det är på grund av pandemins restriktioner som medförde en känsla av långtråkighet samt en orsak till att få unna sig, exempel ett glas vin mitt i veckan eller en whiskey efter jobbet. Vid diskussionen om arbetssituationer före och efter pandemins start var dessa likartade i de flesta fall, vilket intervjupersonerna menade bidrog till att deras alkoholvanor generellt sett inte förändrats i så stor utsträckning. Intervjupersonernas upplevelser visade sig vara likartade i diskussionen om att pandemins restriktioner var den största orsaken till förändringar angående alkoholvanor. Intervjupersonerna var övervägande i åldern 28-37 år, en person var yngre samt två personer var äldre. Ett tydliggörande av intervjupersonerna hänvisas till bilaga 3.

I tabell 2 visas en sammanställning av kategorier samt underkategorier som kodningsprocessen resulterade i, vilka senare förklaras under respektive rubrik i löpande text.

Tabell 2. *Sammanställning av kategorier och underkategorier*

Huvudkategorier	A: Upplevda beteendeförändringar gällande alkoholvanor	B: Upplevda orsaker till beteendeförändring gällande alkoholvanor
Underkategori 1:	Förändring i inhandling	Orsak till förändring i inhandling
Underkategori 2:	Förändring i volym	Orsak till förändring i volym

Underkategori 3:	Förändring i frekvens	Orsak till förändring i frekvens
Underkategori 4:	Förändring i alkoholintag tider på dygnet	Orsak till förändring i alkoholintag tider på dygnet

6.1 Upplevda beteendeförändringar gällande alkoholvanor

Förändring i inhandling

En övervägande majoritet av intervjupersonerna köpte alkohol på systembolaget redan innan pandemins start, flera av intervjupersonerna menar också att de ibland köpte alkohol från Tyskland eller från andra personer som importerat alkohol. Dessa tillfällen då de handlat från Tyskland har nu försvunnit helt på grund av pandemins restriktioner, vilket resulterat i att inköp av alkohol på systembolaget istället har ökat.

“Det har varit både och, men vi var iväg till Tyskland ibland, nu är det uteslutande Systembolaget” (Intervjuperson 10).

Här visas ett citat från respondent 10, som i sitt svar visar att det upplevs en förändring i inhandlandet av alkohol. Innan pandemin åkte intervjupersoner ibland till Tyskland för att handla alkohol, vilket har förändrats sedan pandemins start till att endast handla på systembolaget. Denna förändring upplevs även hos intervjupersoner 2, 4, 8 och 9 (Intervjuperson 2, 4, 8, 9 och 10).

“På systemet, det gjorde jag innan pandemin också” (Intervjuperson 1).

Intervjuperson 1 upplevde ingen förändring då hen köpte alkohol på systembolaget både innan och efter pandemins start (Intervjuperson 1).

Förändring i volym

Intervjupersonernas svar gällande alkoholvolym som intogs skiljdes markant åt. Pandemins restriktioner innebär att fester, besök på krogen och resor har minskat eller upphört helt. Här följer ett citat från respondent 8 på hur det kunde se ut innan pandemin.

“Mm oj vad svårt...precis innan pandemin startade var det ju mycket resor och fester med jobbet så då drack man ju mer, men när man var rent hemma då på fredagen kanske två tre glas, på lördagen ungefär detsamma. Det kanske blir någon likör på kvällen efter maten men det är ju inte varje helg, men ja det kan bli någon likör efter maten på lördagar” (Intervjuperson 8).

Innan pandemins start upplevde respondent åtta att det intogs större mängd alkohol då fester och resor med arbetet var mer förekommande än efter pandemins start (Intervjuperson 8).

“Men man, jo men kanske det, det har nog ökat lite där inom konsumtionen där” (Intervjuperson 4).

“Ja det blir ju lite mer drickande nu när man känner sig lite låst kanske, ja och när man inte åker hemifrån så ofta (Intervjuperson 4).

Intervjuperson 4 menar att alkoholvolymen istället har ökat, vilket skedde i samband med att sociala sammanhang minskade, då hen kände sig mer isolerad (Intervjuperson 4).

Förändring i frekvens

Intervjupersonernas berättelse om den upplevda frekvensen av alkoholintag innan och efter pandemins start var att de flesta inte upplevde någon skillnad alls, vissa upplevde att frekvensen ökat något samt två intervjupersoner menade att frekvensen minskat. Här visas ett citat från intervjuperson 8 som upplevde att frekvensen ökat efter pandemins start, att hen har börjat dricka även mitt i veckan vilket har blivit en vana då livet upplevs tråkigare sedan pandemins start (Intervjuperson 8).

“Men sen har det ju ändrats just för att nu tillåter man sig att unna sig lite mer, man kan ju istället ta och laga nåt gott mitt i veckan och så tar man ett

glas rött vin till det...ehhhh, ja det har nog inte ökat, har det ju inte gjort, för förr så var man ju på krogen och dansa mycket och då drack man ju mer starksprit och man drack mer så. Nu är det ju mer kanske att man tar sig nåt glas lite oftare istället ...nu under pandemin” “Ja men det har ju blivit oftare, för nu har det ju som sagt blivit mitt i veckan för livet är tråkigt nu” (Intervjuperson 8).

Förändring i alkoholintag tider på dygnet

“på lördagar har man ju märkt att man kan ta kanske ett glas mimosa tidigare på dan.... Alltså vid fyra fem liksom” (Intervjuperson 8).

De flesta upplevde ingen förändring gällande vilka tider de drack alkohol innan och under pandemin, endast en intervjuperson upplevde en ökning, vilket framkommer i citatet (Intervjuperson 8).

6.2 Upplevda orsaker till beteendeförändring gällande alkoholvanor

Orsak till förändring i inhandling

Orsakerna många intervjupersoner upplevde var pandemins olika restriktioner då de medfört att det har blivit svårare att inhandla alkohol utomlands.

“Det beror på Corona” (Intervjuperson 2).

Sex av tio intervjupersoner upplevde att orsakerna beror på pandemin (Intervjuperson 2, 3, 4, 8, 9 & 10), medan resterande endast inhandlade alkohol på Systembolaget eller inte handlade alkohol alls, och därför inte upplevde någon förändring (Intervjuperson 1, 5, 6 & 7).

Orsak till förändring i volym

Flertalet av intervjupersonerna minskade alkoholvolymen under pandemin, där pandemins restriktioner upplevdes som en huvudsaklig orsak. Här följer ett citat från intervjuperson 9, där hen berättar om upplevelsena kring att alkoholvolymen har minskat.

“Jag tror totalt att i mitt liv har alkoholvolymen jag intagit minskat väldigt väldigt kraftigt för min del, eh ja det vill jag nog påstå” (Intervjuperson 9).

Orsak till förändring i frekvens

”Ja men det har det ju gjort, man har ju börjat ursäkta sig mer varför, man kan ju äta gott på en torsdag och dricka rödvin till, men det är ju på nåt sätt, det är ju den här belöningsmekanismen att det känns lite bättre, det är för tråkigt nu men det är ok att du får ta ett glas rödvin till maten istället, det är det ju egentligen inte men det är väl nån psykologisk grej” (Intervjuperson 8).

Det framkom under denna intervju att skälet till att frekvensen ökade var för att hen upplevde att det kändes tråkigt på grund av social distansering och att man därför kunde unna sig ett glas vin lite oftare. Även om hen inte tyckte det var okej att dricka på en vardag var det lätt att ursäkta sig (Intervjuperson 8).

“Nää, ja snarare att det är mindre nu, men det tror jag inte är på grund av pandemin, snarare åldern, haha, däremot är ju tillfällena man har festligheter mycket mindre nu så det blir ju mer sällan, och det är ju såklart på grund av restriktionerna” (Intervjuperson 9).

Under intervjuerna diskuterades det om vad restriktionerna har orsakat gällande det sociala livet och sammankomster, vilka har minskat eller för vissa uteblivit helt. De intervjupersoner som endast drack vid de tillfällen då det var sociala sammankomster menade att frekvensen av alkoholintag minskat då de sällan träffade folk på det viset sedan pandemins start vilket tydliggörs i citatet (Intervjuperson 9).

“Mmm, ja de blir ju restriktioner att man inte har fått umgås med så många människor, det har inte blivit några fester som det blev förut och att man inte får gå ut” (Intervjuperson 1).

Upplevda orsaker till varför förändringar uppstått var att det de sociala tillställningarna har minskat eller upphört samt att krogar och dylikt stängts på grund av restriktionerna (Intervjuperson 1).

Orsak till förändring i alkoholintag tider på dygnet

Intervjuperson 4 upplevde inte någon förändring alls och menar att det kan bero på att hen haft samma arbetssituation som innan pandemin, men påstod att det kan vara större förändring bland dem som fått en förändrad arbetssituation till exempel permittering och dylikt under pandemin (Intervjuperson 4).

“Det tycker jag faktiskt inte, det är ingen skillnad där. Jag har ju fortfarande arbetet, jag är ju inte hemma som en del har varit under pandemin. Det är ju många som fått vara hemma under pandemin, som jobbar på kontor och grejer. Jag kan tänka mig att dom har tagit sig lite mer alkohol än vad jag gjort” (Intervjuperson 4).

7 Analys av empirin

I analysen hoppas vi kunna skapa en förståelse för hur nya situationer och förändringar i samhällsstrukturen kan påverka individens beteendemönster, upplevelser och tankar kring fenomenet. Genom att sammanlänka vårt tidigare presenterade teoretiska ramverk med det empiriska materialet i analysen önskar vi få en förståelse för individens upplevelser i samband med pandemins restriktioner gällande alkoholvanor. Detta hoppas vi kunna besvara första och andra forskningsfrågan. För att få svar på tredje forskningsfrågan analyseras hur individen upplever vad som är orsaken till en eventuell beteendeförändring, för att slutligen knyta ihop detta i vår slutsats.

Isolering och minskning av sociala sammankomster är nya situationer som förorsakats av pandemins restriktioner. Många individer har tvingats till stora förändringar i sättet att leva. Ur teorin social kognition kan man få en förståelse för hur individer tänker, uppfattar, tolkar, samt förstår omgivningen och hur allt det i sin tur påverkar handlingar och beteende i olika situationer (Nilsson 2015, ss. 42–43). Under pandemin upplever många att det uppstått nya situationer, dels styrda situationer, men även situationer där individens eget ansvarstagande krävs. En intervjuperson berättade att alkoholvolymen ökade i samband med att sociala sammanhang minskade, då personen kände sig mer isolerad (Intervjuperson 4). När en ny situation uppstår tar man hjälp av de skript man har, minnen som kan vara från liknande situationer, vilka inte behöver vara korrekta utan

har justerats efter skripten. Skripten är en hjälp för att förstå och hantera olika situationer och händelser, hjälp att förstå hur det förväntade beteendet är (Nilsson 2015, s. 47). Genom att personen kände sig isolerad användes då ett skript vilket styrde beteendet i situationen. I denna studie kan man till största delen se en minskning i förtäring av alkohol sedan pandemins start, framförallt de som endast drack alkohol vid festligheter eller på krogen. På grund av att inte dessa situationer uppstår lika frekvent, plockas heller inte skripten som hör till situationerna fram, vilket kan förklara resultatet.

Situationer som uppstått på grund av pandemins restriktioner kan antas upplevas nya, inget som vi är vana vid. De som gått ifrån att varje dag åka till arbetsplatsen för att under pandemin tvingas vara hemma skulle kunna med hjälp av skripten relatera till exempelvis arbetslöshet, semesterledighet eller sjukskrivning. Majoriteten av deltagarna i studien behöll dock sitt arbete eller studier under pandemin, vilket skulle kunna förklara varför de inte upplevde någon stor förändring gällande förtäring av alkohol då upplevelsen av att känna igen en viss situation genom skripten också då har kunskapen att förhålla sig därefter.

Resultatet visade att människor inte alltid gör det som är "rätt" utan det som upplevs "bäst" i situationer. Beslutet att handla på ett visst sätt bygger mycket på kunskap och erfarenheter från tidigare liknande situationer, och oavsett om det är "rätt" eller "fel" rättfärdigas beslutet av personen själv. Genom detta styrs ställningstaganden och handlingar av en känsla av själv-övertygelse vilket gör att en "vana" kan uppstå (Nilsson 2015, ss. 160-161). Utifrån denna teori fås en förståelse för hur intervjuperson 8 upplevde hur beteendet gällande frekvensen av alkohol som förtärs förändrades genom att det unnades ett glas lite oftare, dock med en känsla av ambivalens, men det rättfärdigades med att det var tråkigt på grund av restriktionerna (Intervjuperson 8).

Bernard (1926) menade att syftet med socialpsykologin var att studera och analysera hur individers beteende utspelar sig i sociala sammanhang och vad den sociala omgivningen har för inverkan på reaktionerna (Bernard 1926, ss. 120-121). Då studiens syfte var att utifrån ett socialpsykologiskt perspektiv undersöka hur pandemin har påverkat människors beteende gällande alkoholvanor kan intervjupersonernas berättelser förstås

då det diskuteras om vilken påverkan pandemins restriktioner har haft på det sociala livet och interaktionen med andra människor. Innan pandemin var det fler som beskrev att det var mycket fester, resor, krogbesök och sammankomster med vänner, men att restriktionerna orsakat att interaktioner med andra har minskat eller uteblivit helt. I samband med det intogs mindre alkohol, vilket bidrog till studiens resultat att alkoholkonsumtionen minskat under pandemin.

Frågan angående upplevelsen om en beteendeförändring gällande vilka tider på dygnet alkohol förtärs svarade de flesta att ingen förändring alls upplevts, vilket man då kan koppla till skripten som Helkama (2015) menar styr över hur man ska förhålla sig till situationen (Helkama 2017, s. 123), och eftersom situationen för de flesta ser ut som innan pandemin på många sätt ges därigenom en förklaring till varför det inte upplevs någon förändring. En person upplevde dock en förändring då alkohol kunde förtäras lite tidigare på dagen nu. Nilsson (2015) menar att beslutet bygger mycket på kunskaper från tidigare liknande situationer, vilket då kan antas vara fallet hos personen i fråga (Nilsson 2015, s. 49).

Forskningsfrågan gällande inhandling av alkohol innan och efter pandemins start, ansåg vi viktig då det kunde vara en bidragande orsak till att det skett en förändring i människors alkoholvanor. De intervjupersoner som tidigare inhandlade alkohol från Tyskland, handlar nu endast på systembolaget. Detta har resulterat i en beteendeförändring av alkoholvanor för flera av intervjupersonerna som tydliggörs med hjälp av Bernard (1926) som menar att beteendet inte bara är en produkt av instinkter utan även av social påverkan, vilket restriktionerna i detta fall kan ses som (Bernard 1926, ss. 120-121). Dock framkom det inte som en orsak att alkoholkonsumtionen i volym sett ändrats.

Begreppet attribution används när man vill förstå hur människor tänker om sina egna och andras beteenden och egenskaper, samt människors uppfattningar om kopplingar mellan situation och beteende. Man försöker förstå orsaker till människors handlande och om det har med en situation eller egenskap att göra (Nilsson 2015, s. 49). Majoriteten av

deltagarna i studien upplevde att restriktionerna som uppkommit i samband med pandemin var orsaken till minskad förtäring av alkohol, de hade uppfattningen om att det fanns en koppling mellan situation och handling, vilket skulle kunna betyda att då det inte förekommer festligheter eller sociala sammankomster i samma utsträckning som innan, leder det till att mindre alkohol förtärs. Inre attributioner handlar om att man tror sig kunna kontrollera situationen med hjälp av sin kunskap, medan situation attribution ser till yttre faktorer, att man är styrd av andra kontroller som man själv inte kan påverka (Nilsson 2015, s. 49). Yttre faktorer kan liknas med de faktorer som intervjupersonerna inte kan styra, faktorer som isolering, minskat fysiskt socialt nätverk m.m. Dessa faktorer kan man se är en orsak av pandemins restriktioner vilka är svåra att själv styra. I Sverige har vi haft mindre restriktioner att förhålla oss till än vad de haft i övriga Europa. Många länder har haft totala nedstängningar, vilket gjort att människor inte kunnat styra sin vardag som vanligt. Denna skillnad länder emellan kan vara orsaken till att studiers resultat visar olika beroende på vilka länder studien gjorts i. Trots att vi i Sverige har haft yttre faktorer som vi inte kan styra, har vardagen för många varit sig lik. Intervjupersonernas arbetssituation förändrades inte nämnvärt, däremot upplever de istället en större förändring vad gäller det sociala livet. Sociala interaktioner har minskat, man är hemma mestadels då det inte förekommer fester eller krogbesök längre. Istället unnar sig intervjupersonerna något alkoholhaltigt att dricka vid middagar hemma, vilket vid intervjuerna kunde tolkas att alkohol används som en copingstrategi för att hantera en tråkig tillvaro, vilket kan kopplas till inre attribution. Nilsson (2015) menar att inre attribution är där människor tror sig kunna kontrollera situationen med hjälp av sin kunskap (Nilsson 2015, s. 49).

8 Sluttsats och diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka människors upplevda påverkan på beteendet gällande alkoholvanor på grund av covid-19 pandemin samt dess eventuella orsaker. Resultatet denna studie visade var att flertalet av deltagarna minskade sin alkoholkonsumtion i volym sett, framför allt de som endast drack alkohol på fester eller ute på krogen. Detta resultat kan styrkas av en tidigare forskning som resulterade i att

största delen av deltagarna minskade sin alkoholkonsumtion under karantän (Sallie et al. 2020). Någon ökade sin förtäring av alkohol där en känsla av isolering var orsaken, vilket kan förknippas med tidigare forskning som har visat att isolering och restriktioner kan leda till en ökad alkoholkonsumtion (Rodrigues et.al 2020).

Pandemins restriktioner var den huvudsakliga orsaken till att alkoholvolymer som förtärs förändrats, det visade att alkoholvolymer minskat då det inte längre hålls sammankomster eller fester. Orsaken till ökningen av alkoholintaget visades bero på orsaker som långtråkighet och tristess, vilket bekräftas i tidigare studier från Sharma et al. (2020) som resulterade i att en minskning av sociala relationer, långtråkighet och stress kan leda till ökad alkoholkonsumtion (Sharma et al. 2020).

Gällande förändrade alkoholvanor angående frekvens var upplevelsen övervägande oförändrat beteende, ett fåtal intog alkohol mitt i veckan till maten vilket blivit en vana under pandemin. Resultatet kan styrkas av en studie från USA, vilken visade på både ökning samt minskning av frekvensen gällande alkoholintag under social distansering, beroende på livssituation och attityden till droger (Boschuetz et al., 2020). Ökning gällande frekvensen orsakades av den sociala distanseringen då livet upplevdes lite tråkigt, vilket hanterades genom att unna sig ett glas lite oftare. Detta bekräftas i en tidigare studie som visade att det finns ett förhållande mellan människors psykiska mående och social distansering, vilket resulterade i att frekvensen ökade, framförallt berusningsdrickandet som en följd av restriktionerna. Alkoholen användes som en copingstrategi för att hantera problem i försök att istället känna välbefinnande i situationer som uppstår i samband med pandemins restriktioner (McPhee et al., 2020).

Vad gäller upplevelsen av tider på dygnet innefattande alkoholvanor framkom det en avvikelse från resterande som inte upplevde någon förändring, vilket var att personen intog alkohol tidigare på dagen. Tidigare forskning visar att de som drack alkohol mer frekvent innan pandemin, började efter pandemins start att dricka tidigare på dagen (Boschuetz et al., 2020). Ur det kan förmodas att de flesta i vår studie inte drack alkohol frekvent innan pandemin, medan personen som intog alkohol tidigare på dagen under pandemin drack alkohol mer frekvent innan pandemin. Orsaken att ingen förändring

upplevs gällande när på dygnet alkohol förtärs är att många upplever sin livssituation likadan som innan pandemin, vilket kan förklaras av resultaten i Schmits och Glowaczvar (2021) studie som visar att individer som arbetar hemifrån, vilket inte var fallet för de flesta i vår studie, ökade sin alkoholkonsumtion under covid-19 pandemin vid lockdown, (Schmits & Glowacz 2021).

Vanorna gällande inköp av alkohol visade på en förändring för hälften av deltagarna då de till viss del handlade alkohol från Tyskland innan pandemin, vilket inte förekom efter att restriktionerna tillkommit. Detta resultat kan bekräftas av tidigare forskning genom den årliga rapporten från Omsystembolaget (2020) som visade att Systembolaget har ökat sin omsättning, samt att införandet av alkohol minskade då pandemins reserestriktioner tillkommit (Omsystembolaget 2020). Resterande upplevde ingen förändring då de aldrig handlade alkohol från utlandet.

I Sverige har vi haft mindre restriktioner att förhålla oss till än vad de haft i övriga Europa, vilket skulle kunna vara en förklaring till att vårt resultat delvis skiljer sig från den internationella forskningen.

Forskningsfrågorna i studien har i hög grad besvarats då det upplevda beteendet gällande alkoholvanor och dess orsaker tydligt framkommit i resultatet. Då denna studie berör ett känsligt ämne gör det nödvändigt att vi är kritiska till det resultatet vi funnit, då det i tidigare studier visats mest på en ökning av alkoholvolymer, vilket gör att det skapas en skepsis till resultatet vi fått, då det resulterade i en minskning. Vi vet sedan tidigare forskning att människor inte alltid uppger korrekt, men då denna studien undersöker upplevelser väljer vi att fokusera på deras svar. Vi önskar dock att deltagarna gett oss lite fylligare svar, då vi insåg under arbetets gång att några svar var lite svaga. Vi upplever att det hade underlättat med fler uppföljningsfrågor under intervjun, att intervjupersonerna uppmanats till fler reflektioner, då vissa inte gav sig tid att reflektera över de upplevelser som efterfrågades. Ett kriterium för att delta i studien var att deltagarna hade en ålder på 18 år och uppåt, dock blev åldersspannet mellan 23 och 56 år. Snöbollsurvalet resulterade i ett snävare åldersspann än det som gavs utrymme till.

Framtida forskning

Majoriteten av deltagarna i vår studie behöll sitt arbete eller studier under covid-19 pandemin, vilket skulle kunna vara en orsak att upplevelsen att alkoholvanorna inte förändrats radikalt. Schmits och Glowacz (2021) studie visade att de som arbetar hemifrån ökade sin alkoholkonsumtion (Schmits & Glowacz 2021), vilket vore intressant att undersöka om skillnad finns jämfört med de som har en oförändrad arbetsituation. Då det kretsar väldigt mycket kring covid-19 pandemin överallt i världen, både på individ och samhällsnivå samt att det är ett nytt fenomen för människor, är all forskning inom ämnet intressant. Det skulle dock vara önskvärt att som en efterföljare på vår forskning välja att studera intervjupersoner där samtliga blivit arbetslösa på grund av pandemin samt att de har varit arbetslösa under en längre tid för att se om den gruppen upplever förändrade alkoholvanor på ett annat sätt då deras livssituation förändrats mer radikalt. Då vår studie genomfördes i mindre städer i Sverige är det svårt att generalisera, vilket väcker intresset för att utöka studien till större städer i Sverige.

Referenser

- Bernard, L.L. (1926). *An Introduction to Social Psychology*. New York: Henry Holt.
- Bernard, R. & Ryan, G. (2010). *Analyzing qualitative data: Systematic approaches*. London: SAGE Publications.
- Boschuetz, N., Cheng, S., Mei, L. & Loy, V. M. (2020). Changes in Alcohol Use Patterns in the United States During COVID-19 Pandemic, *Wisconsin Medical Journal*, 119(3), ss. 171–176.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. 3. uppl., Stockholm: Liber AB.
- Chodkiewicz, J., Talarowska, M., Miniszewska, J., Nawrocka, N. & Bilinski, P. (2020). Alcohol Consumption Reported during the COVID-19 Pandemic: The Initial Stage, *International journal of environmental research and public health*, vol. 17, no. 13.
- Devine, G. P., Hamilton, L. D. & Ostrom, M. T. (1994). *Social Cognition: Impact on Social Psychology*. London: United Kingdom Edition.
- Dumas, T. M., Ellis, W. & Litt, D. M. (2020). What Does Adolescent Substance Use Look Like During the COVID-19 Pandemic? Examining Changes in Frequency, Social Contexts, and Pandemic-Related Predictors, *Journal of Adolescent Health*, 67(3), ss. 354–361.
- Folkhälsomyndigheten (2020). *Alkoholens skadeverkningar*. Hämtad 01-12-2020, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/utveckling-inom-andts-anvandning-och-ohalsa/skadeverkningar/alkoholens-skadeverkningar>.
- Folkhälsomyndigheten (2020). *Information till restauranger och andra serveringsställen med anledning av covid-19*. Hämtad 01-12-2020, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd->

beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/verksamheter/restauranger-och-krogar.

Helkama, K. (2017). *Socialpsykologi - en introduktion*. 2. uppl., Stockholm: Författarna och Liber AB.

Holmberg, S. & Weibull, L. (2013). *Alkoholvanor, alkoholvolym och alkoholopinion*. I Roos, J. M. (red.), *Konsumtionsrapporten 2013* (ss. 30-34). Göteborg: Centrum för konsumtionsvetenskap vid Göteborgs Universitet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

MacMillan, T., Corrigan, M.J., Coffey, K., Tronnier, C.D., Wang, D. & Krase, K. (2021). Exploring Factors Associated with Alcohol and/or Substance Use During the COVID-19 Pandemic, *International Journal of Health and Addiction*, s. 1.

McPhee, M. D., Keough, M. T., Rundle, S., Health, L. M., Wardell, J. D. & Hendershot, C. S. (2020). Depression, Environmental Reward, Coping Motives and Alcohol Consumption During the COVID-19. *Pandemic Frontiers in Psychiatry, Addictive Disorders*, 11(574676).

Nilsson, B. (2015). *Socialpsykologi Teorier och tillämpning*. Stockholm: Liber AB.

Nilsson, B. (1996). *Socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, B. & Waldemarson A-K. (2007) *Kommunikation samspel mellan människor*. 3. uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

Omsystembolaget (2020). Alkohol i pandemins tidevarv. *Alkoholrapporten 2020 Focus Covid-19*. Hämtad 12-01-2020, från <https://www.omsystembolaget.se/globalassets/pdf/alkoholrapporten-2020.pdf>.

- Panagiotidis, P., Rantis, K., Holeva, V., Palapani, E. & Diakogiannis. (2020). Changes in Alcohol Use Habits in the General Population, during the COVID-19 Lockdown in Greece, *Alcohol & Alcoholism*, 55(6), ss. 702–704.
- Ramstedt, M. (2010). *Hur mycket dricker vi? Om svårigheter att mäta svenskarnas alkoholkonsumtion*. I Roos, J. M. (red.), *Konsumtionsrapporten 2010* (ss. 27-31). Göteborg: Centrum för konsumtionsvetenskap vid Göteborgs universitet.
- Rodriguez, L., Litt, D. M. & Stewart, S.H. (2020). Drinking to cope with the pandemic: The unique associations of COVID-19-related perceived threat and psychological distress to drinking behaviors in American men and women, *Addictive Behaviors*, 110.
- Roos, J. M. (2020). *Konsumtionsrapporten 2020 Acceleration* (s. 4). Göteborg: Centrum för konsumtionsvetenskap vid Göteborgs universitet.
- Saldana, J. (2013). *The coding manual for qualitative researchers*. 6. uppl., London: SAGE Publications.
- Sallie, SN., Ritou, V., Bowden-Jones, H. & Voon, V. (2020) Assessing international alcohol consumption patterns during isolation from the COVID-19 pandemic using an online survey: highlighting negative emotionality mechanisms, *BMJ open*, vol. 10, no. s.11.
- SCB (2020). *Kommuner i siffror*. Hämtad 30-04-2021, från <https://kommunsiffror.scb.se>.
- Schmits, E. and Glowacz, F. (2021). Changes in Alcohol Use During the COVID-19 Pandemic: Impact of the Lockdown Conditions and Mental Health Factors, *International Journal of Mental Health and Addiction*, s. 1.

Sharma, M., Batra, K. & Nahar, V. K. (2020). Alcohol Consumption in COVID-19 Pandemic: Implications for Alcohol Education, *Journal of Alcohol & Drug Education*, 64(2), ss. 8-19.

Tran, T. D., Hammarberg, K., Kirkman, M., Nguyen, H. T. M. & Fisher, J. (2020). Alcohol use and mental health status during the first months of COVID-19 pandemic in Australia. *Journal of Affective Disorders*, 277, ss. 810–813.

Vetenskapsrådet. (2020). *Etik i forskningen*. Hämtad 01-13-2020, från <https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

Bilagor

Bilaga 1, intervjuguide

Forskningsfrågor:

1. På vilket sätt upplever människor att pandemin covid-19 restriktioner påverkat deras beteende gällande alkoholvanor, innefattande volymen alkohol som förtärs, hur ofta den förtärs samt när på dygnet den förtärs?
2. Hur upplever människor att pandemins restriktioner har påverkat var inhandlandet av alkohol sker?
3. Vad upplever människor är orsaken till att alkoholvanor eventuellt förändras under pandemin?

Vi börjar med att gå igenom information och samtyckesblanketten så att deltagaren känner sig trygg med studien.

Sedan ber vi deltagaren att berätta lite om sig själv till exempel: familjeliv, utbildning, arbete, fritidsintressen mm.

Basfrågor:

1. Kvinna eller man?
2. Hur många år är du?
3. Vart är du boende?
4. Bor du ensam eller tillsammans med någon?
5. Har du arbete nu/studerar?
6. Vilket yrke/studier hade du innan pandemin?
7. Har det förändrats under pandemin? På vilket sätt?
8. Vad gör du på fritiden? Har det förändrats sedan pandemins restriktioner kom?

Intervjufrågor:

1. Var inhandlade du alkohol innan pandemins utbrott? Har det förändrats efter pandemins utbrott?
2. I så fall, vad upplever du är orsaken till det?
3. Hur upplever du att dina alkoholvanor såg ut innan pandemin (under de senaste sex? månaderna innan pandemin bröt ut)?

[Skriv här]

4. Vid vilka tillfällen drack du då?
5. Hur ofta drack du?
6. Vilka veckodagar?
7. Vilka tider på dygnet?
8. Var någonstans (hemma, krogen, själv, med vänner)?
9. Hur mycket drack du?
10. Hur upplever du att dina alkoholvanor ser ut sedan pandemin bröt ut?
11. Vid vilka tillfällen dricker du nu?
12. Hur ofta dricker du?
13. Vilka veckodagar?
14. Vilka tider på dygnet?
15. Var någonstans (hemma, krogen, själv, med vänner)?
16. Hur mycket dricker du?
17. Upplever du att pandemins restriktioner har påverkat ditt beteende gällande alkoholvanor?
18. Om så är fallet,
19. på vilket sätt?
20. vad upplever du är orsaken till det?

[Skriv här]

Bilaga 2, översikt- koppling mellan syfte och tidigare forskning

Syfte: Syftet med denna studie är att undersöka människors upplevda påverkan på beteendet gällande alkoholvanor på grund av covid-19 pandemin, samt dess eventuella orsaker.

(Med vanor menar vi i denna studie: när, hur mycket och hur ofta alkohol konsumeras i volym).

Artikel	Referens	Kopplat till forskningsfråga
<i>Alcohol use and mental health status during the first months of covid -19 pandemic in Australia</i>	(Tran et al. 2020).	Kopplas till forskningsfråga 1
<i>What does adolescent substance use look like during the corona -19 pandemic? Examining changes in Frequency, social contexts, and Pandemic- Related Predictors</i>	(Dumas et al. 2020)	Kopplas till forskningsfråga 1 och 3
<i>Drinking to cope with the pandemic: The unique associations of COVID-19-related perceived threat and psychological distress to drinking behaviors in American men and women,</i>	(Panagiotidis et al. 2020).	Kopplat till forskningsfråga 3

[Skriv här]

<i>Drinking to cope with the pandemic: The unique associations of COVID-19- related perceived threat and psychological distress to drinking behaviors in American men and women,</i>	(Rodriguez et al. 2020).	Kopplat till forskningsfråga 1 och 3
<i>Alcohol Consumption in Covid-19 Pandemic: Implications for Alcohol Education,</i>	(Sharma et al. 2020)	Kopplat till forskningsfråga 1
<i>Changes in alcohol use: During the covid-19 pandemic: Impact of the Lockdown Conditions and mental factors,</i>	(Schmits & Glowacz 2021)	Kopplat till forskningsfråga 1 och 3
<i>Changes in Alcohol Use Patterns in the United States During COVID-19 Pandemic</i>	2020) (Boschuetz et al.	Kopplat till forskningsfråga 1
<i>Alcohol Consumption Reported during the Covid-19 Pandemic: The Initial Stage</i>	2020) (Chodkiewicz et al.	Kopplat till forskningsfråga 1 och 3
<i>Environmental Reward, Coping Motives and Alcohol Consumption During the COVID-19 Pandemic</i>	(McPhee et al. 2020)	Kopplat till forskningsfråga 1 och 3
<i>Exploring Factors Associated with Alcohol and/or Substance Use During the COVID- 19 Pandemic</i>	(Corrigan et al. 2001)	Kopplat till forskningsfråga 1

[Skriv här]

<i>Assessing international alcohol consumption pattern during isolation from the COVID-19 pandemic using an online survey: highlighting negative emotionality mechanisms</i>	(Sallie et al. 2020)	Kopplat till forskningsfråga 1 och 3
<i>Konsumtionsrapporten 2010</i>	(Ramstedt 2010, ss. 29-30)	Kopplat till forskningsfråga 1 och 2
<i>Konsumtionsrapporten 2013</i>	(Holmberg & Weibull 2013, ss. 30-34)	Kopplat till forskningsfråga 1

[Skriv här]

Bilaga 3, översikt intervjupersoner

Respondent	Ålder	Kön
Respondent 1	18-27	Kvinna
Respondent 2	48-57	Man
Respondent 3	38-47	Kvinna
Respondent 4	28-37	Man
Respondent 5	28-37	Man
Respondent 6	28-37	Kvinna
Respondent 7	38-47	Kvinna
Respondent 8	38-47	Man
Respondent 9	38-47	Man
Respondent 10	48-57	Kvinna

[Skriv här]

Bilaga 4, informationsblad

Hej

Vi är 2 studenter, Jessica och Angelica, som läser vårt tredje år på Högskolan i Skövde, som nu under våren ska göra vårt examensarbete, en socialpsykologisk studie om beteendeförändringar gällande alkoholvanor under pandemin covid-19. Syftet med denna studie är att undersöka människors upplevda påverkan på beteendet gällande alkoholvanor på grund av covid-19 pandemin samt dess eventuella orsaker. Studiens deltagare är bosatta i Skövdes och i Tidaholms kommun. Den information som lämnas i intervjun kommer enbart att användas i studiesyfte. Den kommer inte att användas på sådant sätt att någon kan identifiera deltagarnas individuella svar. När undersökningen är klar kommer den anonyma informationen att lagras så att andra forskare inte kan använda sig av den.

Kontaktuppgifter: Jessica Lundell: lundelljessica83@gmail.com

Angelica Lemcke: lemckeangelica@gmail.com

Handledare: Magnus Roos

Examinator: Magnus Jansson

Genom undertecknande bekräftas att jag har tagit del av ovanstående information och är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas.

Ort och datum _____

Underskrift (deltagare) _____

Namnförtydligande _____

Underskrift (forskare) _____

Namnförtydligande _____

[Skriv här]

Bilaga 5, samtyckesblankett

Genom denna blankett efterfrågar vi ditt samtycke till behandling av personuppgifter. Nedan följer en beskrivning av vad ditt samtycke till behandling av personuppgifter innebär. Samtycket begärs in av Jessica Lundell och Angelica Lemcke, Högskolan i Skövde, som är personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som behandlas inom ramen för samtycket. Vilka personuppgifter kommer att behandlas? Namn, ålder, kön, bostadsort och telefonnummer. På grund av analysen behöver vi ha denna information av dig för att kunna kategorisera och skilja intervjupersonerna åt. Personuppgifterna tas bort efter att analysen är klar. Efter intervjuerna byts namnen ut mot siffror: respondent 1, 2 osv., däremot uppges en ålderskategori samt belysning att det är hälften män och hälften kvinnor som intervjuats. Personuppgifterna behandlas konfidentiellt och kommer bara att ses av oss två forskare.

- Jag har läst och tagit del av informationen som delgivits, samt att jag har kunnat ställa frågor om studien, vilket jag signerat.
- Jag har blivit informerad att intervjun kommer att spelas in.
- Tid har givits att fundera på ett deltagande, och känner samtycke till att delta i studien.
- Jag har delgivits att den personliga informationen som jag lämnar stannar hos forskarna och är helt anonym utanför studien.
- Jag är insatt i att allt jag säger kan citeras i studien samt på platser där studien kan komma att publiceras.
- Rättigheterna till det jag delger överlåter jag till Jessica Lundell och Angelica Lemcke.
- Jag är medveten att jag närsomhelst kan välja att avbryta mitt deltagande utan att uppge något skäl, och att informationen jag lämnat då inte kommer att användas.

Genom undertecknande bekräftas att jag har tagit del av ovanstående information och är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas.

Ort och datum _____

[Skriv här]

Underskrift (deltagare) _____

Namnförtydligande _____

Underskrift (forskare) _____

Namnförtydligande _____